

JÁTSZÓTÉR KUKÁKKAL

Az Újvilág térre megyünk. Mi vagyunk az elsők. Üres a hinta, álmos szemével pislog, néha moccan csak. Este összegereblyézték a homokot. Na, jó, gyertek, egye meg a fene, beszéli a hinta, ha annyira kellek, karcos láncával jelez, a szél csörgeti. Tessék, huncutok! Ördögfiókák, anyaszomorítók! Majd én elrepítelek titeket ebből a sáros világból. Odasikítunk, vigyél, azonnal, el innen. Hurrá! Néhány szemétdarabot emel fel a szél, túró rudis papírt, a kamaszok félig leégett cigarettáját, flakonokat, kefét, lapátot, tút, technokol rapidot. Szagot és virágot. Port és esőcseppet fúj. A fák meghajolnak, árnyékos, nyári tér, a nap korán felperzseli. Hol felgyullad, hol lágyul. Ágak dőlnek rá, innen-onnan, takarásban van egész nap, olyan, mint egy titkos luk a bokrok között, mindenki bele akar bújni a bőrébe. Csecsemőgettó, anya így hívja néha, mikor mérges rá.

Hamar keltünk ma is, még korán ébredünk, amolyan babanapirendet tartunk, pedig nagyok lettünk, ülünk és járunk, tudunk fogni és dobni, mondani ezt-azt egy talált nyelven. Mész, mész, így sziszegjük, halkán, suttogva, mert az egyikünk még nem tud egyáltalán, ő jobb híján közlekedik négykézláb. A lányok ügyesebbek, majd behozza az a fiúka is, legyintenek a nevelőanyák, közben kakaóval kínálnak, a homokba öntjük, az lesz a játéktrutyi. Behozza, és megelőzi, a fiúké lesz úgyis a világ. A fiúk irányítanak, a fiúk akarnak, mi meg csak nézzük. Csakhogy ez nem így van, aki nem tud járni, az gonosan haragszik. Ha úgy

adódik, letről, sunyin, járó testvére lábába harap. Hogy az miért tud olyat, fene egye meg, dög. Villám szálljon belé, torpanjon meg ő is, ne éljen úgy, repesve csúszdától a mászókáig. A lánytestvér ilyenkor válaszul erősen rátapos a fiúra, neki könnyű, ő amúgy is a fiú hátán tanult járni. Ha a csecsemők félnek, ijesztőek tudnak ám lenni, isten mentsen meg egy haragos baba vonyításától, így fél anya is néha.

Szerencsére peckesen menni még egyikőnk sem tud. Az nagyon nehéz, azon gondolkodni kell, célokat kijelölni és figyelni. Egybe kell tartani: törzset, hasat, lábfejet. A menés fejben dől el, de nekünk máshol jár a fejünk. Lóbáljuk, ide-oda, sírunk, ha esünk, és kacagunk a szájszélünkkel, na, ilyenkor lehet tudni, hogy öszszejött egy lépés. Néha lezuhan az a fej. Tócsa, sár, gödör. Vízben és homokban dagonyázunk, tenyerünk kutyaszarus. A fejünkön két pont a szemünk, orrunk pálcika, van, hogy eltörik, mint egy ropi. Kicsinek születünk, legkisebbek voltunk a klinikán, ketrebben éltünk, meséli anya. Utálok ezért a kerítéseket. Folyton nagygyerekek akarunk lenni. Türelmetlenül, azonnal felnőni. Siessünk! Rossz helyen járni, gáncsolni, harcolni. Fene szeretne folyton csecsemő lenni, kövéren gügyögni és földön kúszni, kapaszkodva járni, vagy egy babakocsiból bámulni kifele mozdulatlanul, fújjj.

A nagygyerek ott van, látod? Ebben a pillanatban érkezik, felénk tart, épp befordul a sarkon, nézzük a hintából, ahogy jobbra-balra forgatja a homlokát. Vártuk őt. Pont így szokott jönni, ahogy most is bólogat, visítunk neki egyet. Vakkant. Gombszemű, kócos, sötétbarna hajú, arcán foltokban szeplők, szép is lehetne, de inkább vad. Le nem vesszük róla a szemünket, olyan ő, akit percekig kell figyelni. Nyomokban csecsemő még, csak háromszor akkora, mint egy baba. Az arca és a fenéke főleg. Néha úgy is mosolyog, mintha nem volna foga. Feketék a csontok a szájában, felül és alul is. Gumicukrot eszik és cumizik. Édeske. Így is hívjuk. Nagyapja jön vele, ma ő tolja. Széles vállú, szőrös hátú alak, izompólóban, elég hűvös a hajnal, de már izzad, az ujjjaival kapar a földön. Folyton lehajolt, megint és újra bólogat a törzsével. Mintha kutat fúrna. Lesi a járdaszélt, mit sodort arra a szél, mit

hajítottak el az autók, vágta ki a biciklisták, odacsumáztak a fociiskolások. Ha szerencséje van, eldobtak valamit, felveszi, és betolja a szájába, vagy a kocsiába teszi. Esetleg a gyereknek adja, ha nem éri el, leküldi érte. De van, hogy ő hajol le érte, és odaböki neki. Nesze, vedd el, tied! Ő persze megkérdezi, szabad-e. Na, nézd már, mondja kedvesen, persze, hogy szabad, egyél, csupa! Apa felröhög. Te félsz?

Most már látszik anyja is. Melltartóban és köldökéig érő pólóban követi a babakocsit, jól lemaradva. Rágyújt egy talált cikkre, aztán szalad, hogy utolérje őket. Anya foszforeszkál, ahogy a korai napot visszaverik tölcsermelléről a strasszkövek. Bimbója körül köves, azok világitanak. Anya szoknyája csak egy pánt, fenéke sárga labda. Szép, de gizda nő. Még párnymok látszanak az arcán, nemrég kelhetett. Álmos barázdák szeletelik égett bőrét. Pásztáz, ám nincs szerencséje, apa hamarabb veszi észre a következő zsákmányát. Egy csatot. Nesze, átadja neki, leejti, béna vagy, drágám. Felveszi. Te szemét, ne szívass. Berakja, jaj de jó, örül, majd indiánszökdelésbe kezd. Anya a haját rozsdavörösre fésülte reggel. Most benne van a földről egy csat, mintha találat érte volna. Mintha valaki fellötte volna anyát az űrbe. Lelassul. Szemén megjelenik egy szürke ránc. Közben megérkeznek a szemétkerakóhoz. Pont a játszótér kapujá-

ban állnak. A konténerekkel szemben, itt megtorpanunk a nézésükben. A hintát felkapja a szél, nagyot lök rajta, és mi visszaszállunk.

A gyereknek tilos bemenni. Apa előre megy. Kicsit odébb tolják a babakocsit, hogy leparkoljanak. Háromszögelik a teret, muszáj, hogy övék legyen az összes terület, a konténerek, a hátuk és az elejük is, mindenhely, ahol hozzá lehet férni. Kell föld a kipakoláshoz is. Különben irtóra megszívhatják. Dühösek lesznek és veszekedni fognak, mint ahogy máskor már volt ilyen. Különben se enni, se inni nem fognak, pedig semmi sem lesz akkor, nemhogy pénzük. Egyhamar ideér a következő bagázs, nekik legkésőbb akkorra végezni kell, de inkább előbb. Bármikor összeveszhetnek a szeméten. Észrevenni a kidobott morzsát, felszagolni a földről, a lukból kivenni, amit még meg lehet enni, aztán jól elrejtteni, nehogy elvegyék tőlük. Letapogatni az üvegszilánkokat és összegyűrti a palackot, a papírt, most ez jön. Gyerünk!

Agyereken kék nadrág és piros póló van. Lány, de fiú is lehetne. Kaparja a kocsi kerekét, megunja, átfonja a biztonsági öv zsinórját, sokszor felkiabál. Én is, énis is, énisénis! Csak a hosszú haja miatt, különben Gabi, így szólítják. Ezzel a névvel pedig tényleg bárki lehetne. Gabikám, gügyög neki anyja, de csak ritkán. Általában szidja, mint az istennyila. Gabi meg csak ül a

MÁR KAPHATÓ A JOBB HÍRLAPBOLTOKBAN A

Lettre ŐSZI (82.) SZÁMA,

HUNGAR

INTERNATIONALE

benne:

KORNIS

HOL VOLTAM, HOL NEM VOLTAM
(részletek a Révai–Kornis beszélgetőkönyvből)

AMERIKA, LONDON, PÁRIZS

HÁY JÁNOS New Yorkról,
ÉBLI GÁBOR londoni múzeumokról
BRUNO LATOUR: Párizsra zoomolni
IGOR POMERANCEV Csernovicről,
MIRCEA CĂRTĂRESCU regényrészlete Bukarestről
ZAHORÁN CSABA határon túli magyar városokról
IGOR KOVAČEVIĆ a közép-európai építészetéről
BATÁR ATTILA Lucien Hervéről
TAKÁTS JÓZSEF: Menni vagy maradni?

AZ ÖTÖDIK SVÁJC

GEORG KREIS Svájc mítoszáról és a svájci többkultúrájuságról
ARNO CAMENISCH, MONICA CANTIENI, ANDREAS NEESER, SANDRINE FABBRI, MELINDA NADJ ABONJI prózája
FELIX PHILIPP INGOLD: Meghalt a szerző, éljen a szerző?
CHRISTINA VIRAGH: Amikor Röbi Schacher megszökött (*regényrészlet*)
ZSUZSANNA GAHSE kisprózák, Duna-kockák
ILMA RAKUSA melankólia-esszéje
AGOTA KRISTOF (*Litera-interjú*): Mit írogattam volna ott Svájcban magyarul?

VITÁK, TUDÓSÍTÁSOK

CLIFFORD GEERTZ: Foucault-ról
MICHEL FOUCAULT: Rousseau-ról, Rousseau jegyzetei a sétálókönyvhöz (Marsó Paula ford.)
H. G. GADAMER: Mítosz és ész (*Szalay Tamás ford.*)
ANTOINE GARAPON Tunéziáról
SERGIO BENVENUTO a történelem előreláthatatlanságáról
BENCZE ZOLTÁN: Pécs – egy félbemaradt modernizációs kísérlet
ILMA RAKUSA, NORA GOMRINGER, KATARINA KUCBELOVÁ, SCHEIN GÁBOR versei
SZIGETHY ANNA képeit bemutatja
MÉLYI JÓZSEF

négy sáros keréken, lóbálja magát, himbálódzik és rángatja az egész járművét. Beletúr az orrába. Kipöcköli a fikáját felénk. Röhög. A kocsinak két füle van, egyik fülén három, másikon hét szatyor, palackok, üvegek, papír és tej, két dobozos sör. Kalács, túrós táska, kólás palackban víz, vizes palackban bor. Sárga, mintha vizelet volna. Erős kénszappanszaga van, odafújja a szél a hintához. Kering Édeske kocsijának búze a játékok között, mindenki szippanthat belőle. A gyereklány játszik, rúgja a pillepalackot, elrepül, sikító hanggal zörög, tátítatá. Rászól az anyja, először kedvesen, aztán még többször ugyanúgy, te büdös kurvakölyök, hiába beszéllek neked, elveszi tőle, majd rányomja a cigijét a kocsi fogantyújára. Beleiszik. Apa odaszól, fejezzék már be, mehetnek. Nagy öröm. Anya vibrál, Gabi nyújtja előre a karjait, és ordít, és sikít, kussba kell vágnia magát.

Apa ekkor előre megy, elkészült. A hatalmas kék ládát felborítja, úgy könnyebb benyúlni. Gyűrődnek a kartonok, lapozgat. Mosóporos doboz, csomagolókarton, garanciák, számlák, bulvár, tévémagazin, szép bélyeggel levelek. Plazmatévé doboza szeletekben. Hatalmas képernyő-hungarocellel. Megpróbál bemászni, de csak a fejét dugja be, a válla aligha férne át. Szentséget. Kihúzza három hullámkartont. A többi szemét. Anya rátapos, összehajtja, megint rátapos. Berakja a kocsi aljába. Gabi kiabál, hogy ledér, ledér, ledér. Nincs levedel, te, vedd már észre? Na, nézd inkább, hogy apa milyen erős, látod-e? Én is, én is csak, rikoltja, még mindig a kocsiból. Ülve, feltett kézzel, de nem vesznek róla tudomást, nehéz mozdulat jön. Apa visszaállítja a konténert. Na, nézd, milyen erős a pöcs, dicsekszik anyja. Megtapsolják. Jön a fehér és a sárga. Semmi. Üresek. Aztán zöld, abban van a kincs, színes üvegek, ezer kaval-kád. Szezám, takarodj innét!, felnyerít apa a saját viccén. Aztán elfordul, keres. Dolog van, mondja. Odaballag a bokorhoz, pisilni kezd, sugárban, perceken át zuhog. Közben sziszeg. A végén nyög egyet. Kirázza a farkát, elrakja. Visszafele slukkol hármat a borból. Rácsavarja a kupakot, letörli a maradék cseppeket az orráról. Vár. Arcán vörös láng fut át, most már jó, mehetünk, morogja, így kerek a világ. Beleköp a tenyerébe, és felborítja a zöldkonténert.

Durranás. Apa hirtelen felkapja a gyerekét. Kislány, ide bemegy? Jó lesz? A lány örömmel bólogat. Boldog a szeme, süt. Tüzes és szúrós, kattoztat a tenyerével. Irtó türelmetlen, iszonyú izgatott és parázslík. Kifújja a rágóját. Apa közben felhúzza a kesztyűjét. Felemeli a tenyerei között, átfonja és megöleli. A lány kapalózik a lábával és a kezével. Na, ne engedd rá! Bolond vagy? Anya hátulról belerúg egyet apába. Nem tud az kijönni! Beee, nyújtja a nyelvét. Dehogynem, ügyes az a lány. Óriási csörömpölés, a játszótéren megáll mindenki egy pillanatra. Tátott szájjal figyelik. Lenyelik a jelenetet. A lány belelóg a szemébe. Fejjel lefele száll, verdes, mint egy fogoly madár. Örömsikoly volt, a játszótársa. Na, mivanmá, Gabi, monddad! Apa úgy himbálja őt, hogy teljesen elszédül tőle, és még jobb lesz neki. Apa a lukon át tartja, fogja a kezével a lábát, de már csak a szandálját inkább, mert a lány, mint egy kis pávián, egészen a konténer fenekébe telepszik. Lehúzódik, keze és lába a földön. Karmait belenyomja a műanyagba. Fészke van ott, háza, saját zuga játékból. Úúúúúú, kiáltja bentről, hetek óta arra várt, hogy beszálljon oda, ahová csak ő fér el, mert ő még nagyon kicsi, ő alig eszik, hogy ilyen maradjon, hogy örökre beférjen oda. Süket vagy te!? Gyere már ki onnét! Megkukultál, majomka? Nem szól többet. Eltűnt, vagy csak fél, nem tudjuk. Tánctot lejt a színes, égő szilánkok fölött. Ez a lány most már nem tud beszélni többet.

Hintázunk, ketten két irányba. A fejek himbálódznak, a fogókötel is táncol, ikerlancba fonódik. Jobb, mint jární, mindennél jobb, az a legeslegjobb, mikor végre feje tetejére áll a világ. Ha egy gyerek megtanulja, hogy fejjel lefelé is járhat, és elengedheti végre a lábával a földet, akkor ő nem csecsemő többé már.

Megérkezik a rajztanár a sarki általános iskolából. Köszön. Nyitja a kaput, az iskolások kezükben táblákkal befutnak a játszótérre, padokra ülnek és árnyékokat rajzolnak. Az a feladatuk, hogy másolják le a fényeket.

Hinta-palinta. Ugorjunk a Tiszába! Na, találtál valamit? Kérdezi apa. Csend. Szólj már! Nagyon mérges lehet, mert nagyon hangoosan kérdez. Két bajna bojos, visszhangzik odalentről halkán. Ügyes vagy! Húzlak, gye-

re fel! Akkor apának is érdemes bebújni a lukon. Nem kell, maradok! Szart maradsz!

Minden reggel, ha a lány azt mondja, két barna borosüveg, apa elkezd tuszkolni a mellkasát a szűk lyukon, és a kesztyűjével megkeresi a szilánkok között az ép üveget. Nem bízza a lányra, mondván, még túl kicsi hozzá. Ha megnő, majd ő is felhozhatja, de addig még sok idő van hátra, és az órák lassan telnek, nagyon lassan. Ráadásul anya és apa folyton húzza az időt.

Néhány karcolással megússzák mind a ketten. Gabi kibújik a lukon. Arca vérvörösben úszik, itt-ott vérzik is a súrolás helyén. Majd begyógyul. Katonadolog, ad pusztit anya, ügyes vótá. De legközelebb ne némulj el, ha lehet, azt hittük, meghaltál. Én nem akarok megnőni, anya. Megakajok halni. A kukában akajok. A játszótér tátott szájjal figyel a jelenetet. Kicsit irigyek vagyunk. Mindenki szeretne bebújni a zöld konténer lyukába, vajon mi lehet ott az a titok, hogy Gabi úgy szereti? Fejfel lefele befogni a fenéken csillogó szilánkokat.

Nincs erre idő. Gabit visszaültetik a babakocsiba, először nyávog, aztán bóg, végül rekedt hangon bömböl. Nem akarja! Nem akarja! Majd akarja! Apa és anya még egyszer visszatolják a kukákat, az üvegeket berakják egy tescós szatyorba, felakasztják, indulnak. A lány toporzékol, hogy márpedig ő itt marad, ez a kedvenc helye, a játszótér szereti a legeslegjobban. Valaki sajnálja, valaki megfojtaná a bömböléséért.

Oda-oda, mutat a csúszdára, visítva. Kiveszik, a kapuhoz érnek, ekkor találkozik először a tekintete a többi gyerekekkel. Meglátja a homokozó lapátokat, kiskutyát, kuta, mondja, csicsa, mondjuk vissza neki. Csicsa, kuta, kiabál a tér felváltva. Apa és anya nem is néznek oda, az útitervről beszélnek, isznak pár kortyot a palackból, a Róna utcán van a következő lerakóhely, időben oda kellene érni, mielőtt végképp felkel a hajléktalan város. Kuta! Nyafog a lány. Szita! Anya befogja a száját, ez már egy újabb játék, most indulni kell. Apa kikapja őt, beülte-ti a nyakába, nekik végképp nincs idejük ilyen dedós dolgokra, pont most. Ott a pisisek laknak! Felkacag a lány, hatalmasra nőtt apa nyakán, ahogy kifordulnak együtt a kerítésnél.

Pavol Rankov

A FALU, AMELYIK MÉG A TÉRKÉPEN SINC'S RAJTA

Hálálpontosan emlékszem, mit mondtam a fateréknak, mikor közölték, hogy Skalkába küldenek szünidőzni, hát azt, hogy az a falu még a térképen sinc's rajta, vagyis ha egész pontos akarok lenni, először nem mondtam semmit, csak duzzogva elhúztam a szobámba, hogy belőjem a neten, miféle segglukba akarnak a faterék a fél szünetre bedugni, és mikor a böngészőbe beírtam, hogy „Skalka”, kijött vagy millió-ötszáz találat, rá kellett kattintanom a „szlovák nyelvű találatok”-ra, de így is százezer oldal volt, erre kipróbáltam a *supermapy.sk*-t, és ez aztán igazán betette az ajtót, mert az az istenvalaga be se volt rajzolva a térképre, biztosan tudom, mert sejtettem, hogy kábé merre lehet ez a rejtélyes Skalka, úgyhogy Újbeszterce környékével kezdtem, aztán haladtam lassan kelet felé, katt, katt, minden a helyén volt, legalábbis azt gondoltam akkor, hogy ott északon tényleg így néz ki minden – ott a Vichilovka, ami inkább patak, mint folyó, a csillag alakú víztározó, aztán még egy patak, a Harvelka, attól északra meg a hegy, a fennkölt nevű Mrvová Kykula, ez például pontosan ráillene a fizikatanárunkra, a Mikulára, és ha szeptemberre el nem felejttem, majd bedobom a köztudatba, hogy „itt jön Mr. Kykula”, meg hogy „Mr. Kykula intót adott” and so on, na de vissza a netes térképhez, ott volt a Kubínska, oda talán eljárnak síelni néhányan, a faterék,